

Nr 389.

Av herr **Karlsson** i Gasabäck m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 20, angående försvarsväsendets ordnande.*

De frågor, som vid försvarsreformens behandling förorsaka de största svårigheterna, äro givetvis de som gälla organisationens omfattning och utbildningstidens längd.

Dessa båda spörsmål äga också sinsemellan ett mycket nära inbördes sammanhang. Om man nämligen ställer sig på den ståndpunkten, att vårt försvar skall grundas på allmän värnplikt, uppkommer omedelbart frågan: skola samtliga värnpliktiga, sedan flottans och specialvapnens behov av värnpliktiga blifva fyllt, erhålla utbildning vid infanteriet i sådan omfattning, att de kunna anses vara »färdiga» soldater? Eller skall en uppdelning ske, som ger oss en första linje och en ersättningsreserv, de förstnämnda med längre och den senare med en kortare utbildning?

Klart är att dessa frågor besvarande bli avgörande, icke blott för längden av de värnpliktigas utbildningstid, utan jämväl för organisationens omfattning. Ger man hel utbildning åt endast en del värnpliktiga, medan de övriga blott bibringas de första grunderna och i övrigt få utföra handräckningsarbetet, kan givetvis organisationen begränsas och därmed förbilligas högst väsentligt. Därigenom kan också linjemanskapet på en relativt kort tid bli ganska väl utbildat. I form av en omedelbart mobiliseringsduglig armé ger en dylik anordning ett gott självständighetsvärn för en jämförelsevis låg kostnad.

De stora svårigheterna med denna utbildningsplan äro de väsentligt olika tjänstgöringstiderna för de värnpliktiga inbördes. Enligt försvarsrevisionens förslag skulle denna skillnad bli för linjemanskapet vid infanteriet $255 - 63 = 192$ dagar. Läger man till grund för motsvarande värnpliktigas övnings- tid regeringspropositionens 195 dagar blir skillnaden $195 - 63 = 132$ dagar. Skulle man för linjen gå ned till exempelvis provisoriesystemets övnings- tid blir ändå olikheten $165 - 63 = 102$ dagar.

Uppenbart är, att en dylik divergens i uttagen tjänstgöring skall mottagas av de värnpliktiga med blandade känslor, vilken metod som än användes för uttagningar. Det måste därför vara synnerligen angeläget att de därmed förbundna olägenheterna mildras så mycket som möjligt. Detta kan säkerligen ske endast genom att de som erhålla här åsyftade längre utbildningstid, bli på annat sätt kompenserade. Mest verksamt är därvid givetvis att tilldela linjemanskapet med den längre utbildnings- och tjänstgöringstiden en betydligt högre dagarsättning än den, som utgår till den s. k. ersättningsreserven.

De nu de värnpliktiga tillkommande ersättningsarna äro:

1. för samtliga värnpliktiga under första tjänstgöringen och repetitionsöningarna ett penningbidrag å 50 öre om dagen; under reservtruppövning och landstormsövning en (1) krona.

2. för de såsom underbefäl och fackmän tjänstgörande värnpliktiga — m visst, mindre undantag — utöver penningbidraget ett penningtillskott å ytteligare 25 öre.

Enligt försvarsrevisionens förslag skulle utgå till de värnpliktiga, som t' höra ersättningsreserven, 25 öre om dagen. Till de till linjetjänst uttagna vä pliktiga skulle lämnas 50 öre om dagen under sommarrekrytskolan och därmed direkt sammanhängande tjänstgöring, och med 75 öre om dagen under åte stående tjänstgöring. En ledamot, hr Bengtson, reserverade sig för att d avlöningen för värnpliktiga i linjetjänst skulle utgå med en (1) krona.

Kungl. Maj:ts proposition upptar ett penningbidrag av 30 öre under de förs 145 dagarna, från och med 146:te dagen till och med den 240:de dagen 50 öre samt för den värnpliktige, som skulle erhålla längre tjänstetid, för denna 7 öre om dagen.

Nämnda skillnad i ersättning mellan dem, som skulle få en relativt ko tjänstgöring och dem, som erhålla en längre sådan, är uppenbarligen alldeles för ringa för att det skall kunna sägas att rättvisa skipas mellan dessa olik grupper. Skall olikheten i statens på dem ställda fordringar uppvägas måst enligt vår åsikt ett betydligt större tillskott tillkomma de grupper som erhåll den längre tiden.

Undertecknade, som anse samtliga hittills framkomna organisationsförslag denna punkt vara mindre tillfredsställande, äro nu icke beredda att knyta dett vårt yrkande till något av dessa förslag. Men därest såsom resultat av för svarsutskottets arbete skulle framgå en ny härordning med ifråga om utbild ningstidens längd växlande krav på olika grupper bland de värnpliktiga, måst enligt vår mening en betydligt ökad ersättning bestämmas för dem, som till höra linjemanskapet, än hittills ifrågasatts. Skulle därtill uttagningen komm att ske utöver frivillig anmälning, icke medelst lottning utan genom myndig hets beslut gör detta, vare sig den sålunda beslutande myndigheten är en ci eller militär sådan, ett högre bidrag till värnpliktiga med den längre tjänst göringen än mera nödvändig. Ty då är otvivelaktigt icke, såsom vid lottnin gen, mannamån utesluten. Och i dylikt fall måste den tyngre förpliktelse genom särskild anordning på bästa möjliga sätt gottgöras. Ty visserligen k man säga, att försvaret är en allmän medborgarplikt som det åvilar envar at uppfylla. Men det är lika obestridligt, att det å andra sidan är samhällets skyl dighet att tillse att denna den enskildes plikt utkräves på ett så rättvist oc billigt sätt som möjligt.

Vid utmätandet av penningunderstödet, som vi skulle vilja åsätta namne »lägerersättning», torde man som lämplig utgångspunkt skäligen böra välj den egentliga rekrytutbildningen för de olika vapenslagen. Att såsom gräns linje för ett högre anslag sätta ett visst antal dagar synes icke vara ett lämp ligt förfaringssätt. Känt är nämligen, att de värnpliktiga själva i regel ans

en längre tids första utbildning vid något av specialvapnen vara mera lockande än en kortare sådan vid infanteriet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle dessutom denna skillnad i tid minskas, vadan ansökningarna till specialvapnen särskiljningen bleve allt flera och allt mera intensiva. Att därför sätta ut ett visst antal, lika för alla vapen, som gräns emellan en högre och lägre ersättning, synes icke vara ändamålsenligt. Riktigare torde vara att anknyta ersättningsstadgandena till, oberoende av vapenslag, linjemanskapets rekrytutbildning och ärmed i direkt, sammanhängande följd stående tjänstgöring, jämte de vanliga repetitionsövningarna.

Det belopp vi vilja föreslå, är för alla till linjemanskap uttagna värnplikti- ga 2 kronor, samt 50 öres tillägg för dem bland dessa, som få en än längre tjänstgöring.

För att med ett exempel visa hur angivna mening praktiskt skulle te sig, låta vi använda en värnpliktig, tillhörande linjemanskapet med — enligt Kungl. Maj:ts proposition — 195 dagars sammanlagd utbildningstid. Han bör för denna tid erhålla en lägerersättning av exempelvis två (2) kronor om dagen. När han emellertid uttages till »underbefäl och fackmän» eller eljest erhåller längre utbildningstid än den för vapenslagets allmänna »linjetjänstare» är förskrivet, äger han för denna överskjutande tidrymd erhålla en lägerersättning af kr. 2.50 om dagen.

Genom en dylik ersättning skulle föräldrar i mindre god ekonomisk ställning, om finge sina söner uttagna till den längre tjänstgöringen, slippa att, som nu ofta är fallet, genom penningändning hemifrån till den värnpliktige sonen få lägenheter av hans nödtvungna bortovaro ytterligare skärpt. Med nyss angivna lägerersättning måste en värnpliktig från såväl medelklassen som arbetarklassen kunna reda sig själv, även där kosten behöver förstärkas genom en kild »skaffning».

Naturligen kommer emot detta förslag att invändas, att det medför en betydande ekonomisk utgift för staten. Men det kan icke hjälpas. Den kommer också säkerligen ej att bli utan värde för försvaret. Känslan hos den värnpliktige att samhället sökt skipa rätt mellan olika kategorier komme helt visst att ge ett till den längre tjänstgöringstiden knutna utbildningsarbetet ett betydligt större värde än detta eljest skulle erhålla.

Den anpassning i detalj, som vid förslaget tillämpning å en eventuell ny förordning blir erforderlig, torde lämpligast göras inom särskilda utskottet.

Under återopande av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att — därest ovan angivna förut- sättningar inträda — till de värnpliktiga en ersättning i penningar, beräknad per dag (lägerersättning) skall utgå enligt här ovan angivna grunder.

Stockholm den 26 februari 1924.

Rob. Karlsson.

A. Danielsson.

Adolf Janson.

Oscar Carlström.

Linus Lundström.

